

 Miroslav Saniga¹

 <https://orcid.org/0000-0003-4045-1781>

KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU

 <https://ror.org/05ra6d150>

Príroda oslavuje Stvoriteľa

 <https://doi.org/10.15633/9788363241032.22>

Kniha Genezis

V knihe Genezis sa píše, že Boh tretí deň stvoril trávu a rastliny s plodom semena podľa svojho druhu i stromy, prinášajúce ovocie, v ktorom bolo ich semeno podľa svojho druhu. A Boh videl, že je to dobré. Dielo piateho dňa Stvoriteľa spočívalo vo stvorení veľkých morských zvierat a všetkých živočíchov, ktoré sa hýbu a hemžia vo vode podľa svojho druhu, ako aj všetkých okridlených lietajúcich tvorov podľa svojho druhu. A Boh videl, že je to dobré. Šiesty deň Boh urobil divú zver podľa svojho druhu, dobytok podľa svojho druhu i všetky plazy podľa svojho druhu. A Boh videl, že je to dobré. Napokon Boh stvoril človeka na svoj obraz a zveril mu správcovstvo nad rybami mora i nad vtáctvom neba i nad dobytkom a divou zverou a nad všetkými plazmi, čo sa plazia po zemi (porov. Gn 1, 9–28).

Ako vidno z knihy Pôvodu, prezieravý Boh stvoril najskôr všetky prírodniny a až naostatok človeka. Rastlinné a živočíšne druhy uviedol na scénu

1 Docent ekológie na Fakulte biológie a ekológie Katolíckej univerzity v Ružomberku. Vyštvodoval Lesnícku fakultu Technickej univerzity vo Zvolene, pôsobí ako samostatný vedecký pracovník Ústavu ekológie lesa SAV vo Zvolene, pracoval na Správe Národného parku Malá Fatra v Gbeľanoch pri Žiline ako špecialista na lesné ekosystémy. Výskumné záujmy zahŕňajú: ekológiu a etológiu vtákov, biodiverzitu a ochranu suchozemských ekosystémov.

pozemského života kvôli jeho najcennejšiemu stvoreniu – človeku, ktorému vpečatil svoj obraz. Geniálny Stvoriteľ mal pri stvorení pozemského sveta všetko do posledného detailu dokonale premyslené. Všetko, čo uvážil, že bude človeku potrebné k pozemskému jestvovaniu, uviedol na scénu tohto sveta vopred, aby jeho najcennejšej pozemskej bytosti od počiatku existencie nič nechýbalo. Každý rastlinný a živočíšny druh je tu teda nejakým spôsobom pre človeka. Nijaká, ani tá najnenápadnejšia rastlinka, žiadny, ani ten zdanlivo bezvýznamný živočích tu na zemi nie sú zbytočné alebo niečo navyše, čo je tu nepotrebné. Ak si to myslíme, potom je to krátkozraké. Keď to uvážil dobrotivý Boh, že to pre jeho vrcholné dielo stvorenia – človeka múdreho bude prospešné, nemáme najmenší dôvod o tom polemizovať.

Príroda rozpráva o Stvoriteľovi

Boh sa nám necháva zviditeľniť v celom vesmíre, okolitej prírode a jej stvoreníach na súši i vo vode. Jasne čitateľný podpis Stvoriteľa sa nám oči kolúco zrkadlí aj v drsno-krásnom vysokohorskom prostredí. Koľko len toho musí vysokohorská kvetena vytrpieť, ak má po sebe zanechať nové pokolenie, rovnako odolné a vytrvalé ako ich pradávni predkovia počas mnohých generácií. Ako len pozoruhodne sa dokáže prispôbiť rôznym, často krajne nepriaznivým klimatickým podmienkam – vrtochom vysokohorského počasia, značnou tepelnou amplitúdou medzi dňom a nocou, nadmernému deficitu vlhky.

Jednou z najskromnejších vysokohorských rastlín je plesnivec alpínsky, živiaci v puklinách na živiny mimoriadne chudobného skalného podkladu, na samých vrcholoch hôr. Plesnivec alpínsky je pionierskou kvetinou, priekopníkom života v pustatinách vysokohorských brál, kde stojí na čele predvoja kvetenstva v tomto drsnom prostredí pod baldachýnom azúrových nebies. Rozpukáva skaly, pripravuje pôdu pre rastlinky, ktoré sú náročnejšie na živiny i mikroklímu, a preto môžu vystúpiť na scéne vysokohorského prostredia až neskôr po ňom, keď im dostatočne skultivuje nehostinné prostredie... Krutý boj o prežitie sa odohráva na celkom nepatrnej vrstvičke pôdy. Doslova s vypätím posledných síl, súc neustále bičovaný studenými severnými vetriskami, hrdinsky odoláva silným poryvom vysokohorských víchrov. Nemá nijakú záštitu. Zatiaľ čo ostatné rastliny si počas dlhocižnej vysokohorskej zimy hovkajú pod snehovou perinou, plesnivec alpínsky je vystavený besneniu vetrov a štiplavým objatiam severského mrazu. Počas vrcholiaceho leta slnko zase načisto vysuší tenušnú vrstvičku pôdy a skalné bralá rozpáli do stavu

žeravosti, avšak plesnivec hrdinsky vzdoruje a napokon aj víťazí nad neuveriteľnou nepriazňou drsného vysokohorského prostredia.

Zástupcovia vysokohorskej kveteny sa dokázali prispôbiť neobyčajne drsným prírodným podmienkam. Stonky a listy plesnivca alpínskeho, rastúceho na výklenkoch výslnných vápencových brál, sú pokryté mäkkou bielou plstou. Z poetického hľadiska môžeme túto zamatovú plst vnímať len ako nejakú ozdobu, ktorá má však najmä svoj jedinečný prozaický význam – pre rastlinku predstavuje neobyčajne dôležitý ochranný výstroj. Plesnivce rastú obyčajne v puklinách a štrbinách kolmých skalných stien, kde je nedostatok vlahy a ani počas dlhej zimy tu nepadne snehová vločka. V zime sú preto plesnivce vystavené priam arktickým mrazom bez akejkoľvek ochranej prikrývky. V lete počas poludňajšej páľavy sa skalné prostredie rozžeraví aj na vyše štyridsať stupňov Celzia, v noci však poklesne teplota v tomto prostredí nezriedka až k bodu mrazu. Plstnatý ochranný odev predstavuje tak pre rastlinku výborný izolátor, chrániaci vynikajúco citlivé bunky pred zhubným vysokohorským UV žiarením, vysokými teplotami, nadmernými stratami vody a rovnako tak aj pred silnými mrazmi. Podobne aj stonka a listy veternice narcisokvetej sú pokryté hustou vrstvou chlpkov, ktorá chráni rastlinku jednak pred neskorými prízemnými jarnými mrazíkmi, ako aj pred zhubným ultrafialovým žiarením, ktoré dosahuje vo vysokých horských polohách extrémne hodnoty.

Dryádky, kuričky, plesnivce, rozchodníky, sitiny a mnohé iné rastlinné druhy kráslia nebotyčné skaliská. Len tam a jedine tam vysoko pod nebeskou bánou je ich pravý domov. Iba s týmto, naoko drsným a nehostinným vysokohorským prostredím vytvárajú jedinečnú rovnováhu, symbiózu, onen udivujúci rozprávkový svet.

Všetky rastliny a živočíchy na život v tomto nehostinnom biotope Boh vystrojil, ako len najlepšie vedel, podobne ako každého jedného z nás ľudí na vykonávanie výnimočného postu, ktorý z jeho vôle na tomto svete nezastupiteľne zastávame, resp. na jedinečné poslanie, ktorým sme od neho neprenosne poverení...

Pestrosť prírody vyrazajúca človeku dych

Rozmanitosť miliónov rastlinných a živočíšnych druhov na našej planéte je neobyčajne udivujúca. Kriklavé, priam oči kolúce kombinácie farieb podmorských koralov, divotvorné strihy a tvary kvetov, originálne farebné

obrazce na krídlach motýľov i jedinečné vzorce na perutiach vtákov sú doslova unikátnymi umeleckými výtvormi. Nápady Stvoriteľa, tohto geniálneho módného Návrhára a Vizážistu s bezhraničnou inšpiráciou, sú jednoducho neprekonateľné. Každý rastlinný a živočíšny druh má jedinečný výzor ako aj originálne sfarbenie. Fascinujúca variabilita vo výzore a sfarbení živých prírodnín nie je samoučelná. Boh obdaril každú rastlinu a živočícha jedinečnou genetickou výbavou, ktorá sa mu pre život v danom prostredí najviac „hodí“.

Podstatnú väčšinu zvláštností vo výzore a sfarbení živých prírodnín dokáže veda zdôvodniť. V niektorých prípadoch však význam výzoru či farby rastliny alebo živočícha akoby zostal pre človeka praotcom Stvoriteľom zámerne zastretý. Kvôli nedostatočným znalostiam si niektoré javy a deje v zátišiach prírody môžu prírodovedci vysvetľovať aj mylne, a tak môžu byť ďaleko od pravdy, ktorú pozná iba samotný Boh, tento geniálny Projektant a Dizajnér zázračného života na zemi i v nebi.

Všetko neživé a živé stvoril dobrotivý Boh pre nás ľudí, aby sa nám tu na zemeguli dobre žilo. Tento veľký poklad, ktorého hodnotu nemožno vyčíslíť v nijakej mene, zveril Stvoriteľ do opatery nám ľuďom. Je teda na každom z nás, aby sme si tento jeho prenesmierny dar všímali, vážili a všemožne ho aj chránili.

Vnímanie voľným okom postačuje človeku na to, aby pri pozorovaní prírody nevychádzal z úzasu nad nadprirodzenou krásou jej prelestných zátiší, rozmanitosťou prírodnín i fascinujúcimi javmi, ktoré sa na jej scéne odohrávajú v časovom horizonte dňa a roka podľa odvekeho rozvrhu stanoveného Stvoriteľom.

Kantáty, ódy a oratóriá prírody na Pôvodcu života

Tichučké zaliečanie hluchánieho pytača v nadnárodnom prírodnom divadle zvanom prales, vysvieteného pritlmeným svitom Mesiaca, na ktorého pódiu z krížom-krážom povyvracaných stromových valibukov sa pod rúškom tmavej noci bola rozložila hôrna dáma hmľa, nahodená v pre ňu najtypickejšom modeli nadýchaných sivastých šiat, je úvodnou kantátou pre všemohúceho Boha, ktorá tu počas jarnej divadelnej sezóny stredoeurópskej prírody denno-denne zaznieva na svitaní. Kvapôčky rosy, vyzrážané na bezchybne utkanej pavučine medzi vetvičkami jedličky, rozsvietené prvými slnečnými lúčmi, sú následným oratóriom, velebiacim Stvoriteľovu

prítomnosť v lesnom zátiší. Ranné zore s nádychom červenkastého jasu od vychádzajúceho Slnka spoza jemne nariasených oblakov sú originálnou ódou na Pôvodcu a Režiséra pozemského i nadpozemského života. Bezchybným predvádzaním teatrálného vzdušného baletu, pozostávajúceho z krkolomných premetov, točiek, vývrtiek, v nebotyčnej kamennej katedrále pod baldachýnom modrastej oblohy, pripomínajúceho skôr ladné plávanie v cikcakovitej trajektórii dajakej prehistorickej operenej rybky s nadrozmernými blyšťavými karmínovými plutvami v hustej, avšak priezračnej azúrovej kvapaline, než namáhavé a nekoordinované poletovanie nejakého prapodivného vtáčika s elipsovými červenými krídlami číro-čírým riedkym vysokohorským povetím, oslavuje murárik červenokrídly, tento vtáčí príznak, nadprirodzenú genialitu a nebeskú prezieravosť Boha pri kreovaní pozemského sveta.

Úžasný mikrosvet i makrosvet

Voľným okom máme možnosť pozorovať v prírode nespočetné množstvo úžasných javov a unikátnych prírodnín, ktoré svojim jedinečným výzorom alebo aj špecifickým protokolom správania vskutku oči kolúco vedia Stvoriteľa.

Rovnako nápadne ohlasujú Božiu slávu aj inak voľným okom nepostrehnuteľné miniatúrne prírodniny, keď sa na ne pozrieme cez mikroskop, či gigantické objekty nedozerného vesmíru, vzdialené od nás tisícky svetelných rokov, ktoré dokážeme zahliadnuť iba v teleskope... Mikrobiológov nadchýna život bunky s vysoko organizovanou činnosťou všetkých jej súčastí, rovnako tak tkanivá a orgány živého organizmu, úžasne fungujúce vo vzájomnej súvzťažnosti ako precízne naprogramovaný chod jednotlivých súčiastok zložitého stroja... Živé organizmy sú sofistikovane začlenené do populácií, spoločenstiev, ekosystémov a napokon do celej biosféry Zeme, čo ohromuje zasa ekológov... Nielen astronómovia a astrofyzici, ale aj my laici sme uchvátení pohľadom do nedozerných útrob vesmíru, oplývajúcich zátišíami s priam rozprávkovými kulisami a nebeskými scenériami, o ohromujúcom udivení nad geniálnym fungovaním nespočetných čiernych dier, galaxií, hmlovín, hviezd, komét či planét ani nehovoriac...

Vďakyvzdanie Bohu za dar života

Sýtozelený machový vankúš na pódiu z mohutného vývratu po tristoročnej jedlovej starenke, vyzdobený kvapôčkami jarného nočného dáždika, v lúčoch ranného Slniečka v prítomí prastarého lesa krásne svetielkujúcich, na ktorom sa na sklonku noci odohrávala scéna zásnubného rituálu hlucháňov s fascinujúcou choreografiou vyrážajúcou divákovi dych; lúčny koberec utkaný z trávy, vlniacej sa v jemnom letnom vánku, dekorovaný rozmanito tvarovanými kvietkami, hýriacimi všetkými farebnými odtieňmi, z ktorých motýle s pestro nalíčenými krídelkami dlhými sosáčikmi degustujú sladučký nektár; pokojná hladina nedozerého oceánu z atramentovomodrých šafraňov na vysokohorskej lúke, nad ktorou poletujú ľabtušky a škovránky, pejúce neúnavne bez prestávok na nadýchnutie ako z plejbeku uchu lahodiace zásnubné pesničky; skalný stupienok pred prenádherné ornamentovaným kamenným oltárom s rozprávkovo krásnou kvetinovou výzdobou zo zafírových kalichov horcokvetov Clusiových a striebřistých hviezdíc plesnivcov alpínskych, nad ktorým v plavnom špirálovitom lete cez úzku bránu rozostúpených oblakov s ostrými kontúrami kučier, vytieňovaných od zapadajúceho Slnka donachova, vystupuje k belasým nebesiam vtáčí príznak murárik červeno-krídly, navodzujúci svojim divotvorným nadpozemským výjavom a nebeským protokolom správania skutočnú nadprirodzenú scenériu; symbolizujú posvätné miesta na Zemi, kde si akosi prirodzene z vnútorného vnuknutia vyzúvam nielen zablatenú obuv, ale sa aj vyzliekam zo svojho starého, zašpieneného duševného odevu, aby som ich nepoškvrnil nečistotou, ale vstúpil sem ako nevinné dieťa, „očistený“ skrz-naskrz od svojej dospelosti... Akosi podvedome sa mi v týchto svätých zátišiach podlamujú kolena, aby sa v takejto pokornej póze pokľaknutia moja duša následne dostala do stavu absolútneho stíšenia a zvnútorňenia, úplného ponorenia sa do všade jestvujúcej Božej prítomnosti, hlbavo pritom rozjímajúc nielen o zmysle tohto časného života, ale obzvlášť o perspektíve nášho ďalšieho jestvovania vo večnosti, pociťujúc pritom silnú rezonanciu, ba vari až „dušetrasenie“, vyvolávajúce následne v jej útrobach katastrofické „cunami“, po dození ktorého moje vnútro nadobúda opäť stratenú prirodzenú rovnováhu s okolitým svetom a nanovo obnovuje aj nebeskú harmóniu so Stvoriteľom, tak prepotrebnú pre pokojné, radostné a správne nasmerované prúdenie toku pozemského života, nevylietajúceho sa vzdorovito z predurčených prirodzených brehov Božích prikázaní, garantujúce mu napokon vyústenie do konečného prístavu večného prebývania

v nebesiach, ktoré sa nám zanedbávaním dobrého a nahromadenými pokleskami podchvílou vzdáľuje.

Každý jeden z nás by mal k zázračnému životu a celému obklopujúcemu univerzu zachovávať patričnú úctu a spontánne sa spolupodieľať na ochrane tohto unikátneho Božieho veľdiela.

